

SAMI
KURONEN
KAHDEN KESKEN

Ani Kellomäki

Helsingissä Kustannusosakeyhtiö Otava

Kiitos Otavan Kirjasäätiölle, joka tuki tämän kirjan kirjoitustyötä.

© Ani Kellomäki & Sami Kuronen ja Kustannusosakeyhtiö Otava 2024

Kuvaliitteen kuvat: Sami Kurosen kotialbumi ellei toisin mainita.

Kannen kuva: Jesse Terho

Kansi: Tommi Tukiainen

ISBN 978-951-1-48340-3

OTAVA
KIRJAPAINO

Keuruu 2024

Sisällys

Marbella 2021	7
1974–1984	15
1984–1994	37
1994–2004	87
2004–2014	125
2014–2024	175
Kiitokset	330
Lähteet	335
Viitteet	336

MARBELLA
2021

Viiden tähden hotellin olohuoneessani on poreamme. Ikkunasta kimmentää Alboraninmeren turkoosi vesi. Leveän vuoteeni valkeat lakanat ovat raikkaana rapisevaa perkaalipuuvillaa. Olen kieriskellyt niissä kolme yötä nukkumatta sekuntiakaan.

Minkälainen luuseri romahtaa tällaisessa tilanteessa? Armoton ajatus ei päästä pihdeistään.

Lisää valokynää silmien alle. Sitä on kulunut viime aikoina paljon. Kameraryhmä odottaa Andalusian auringossa. Pariskunnat villoilla ja myöhemmin katsojat kotisohvilla haluavat nähdä saman tutun Samin kuin jo 10 vuoden ajan – rennon, itsevarman ja hymyilevän grillajaan, joka ottaa peitonheilutuksista ja ketunkoloista selvää iltanuotion loimotuksessa.

En kykene tähän. Tähän kaikki kaatuu. Mieli paukuttaa nyt rykmentin raskaudella. Mukaan mahtuu taas myös se tutuin kela: *Kun et sä edes sitä lukiota saanut käytyä.*

Isän äänikö siinä kaikuu, vai äidin? Hänen ääntään en olekaan kuullut yli vuosikymmeneen.

Eivät katsojat halua enää tätä keski-ikäistä, loppuun ajettua raakia, jonka päälle syksyn työtaakka jo vyöryy. Tätä, joka potee järkyttävää huijarisyndroomaa. He haluavat *miesjumalan* ja *seksitykin*, tai sen leppoisasti esiliina yllään kokkaavan polkkatukkamiehen. Mutta samaan aikaan kaikki Samit ovat yhtä totta.

Mietin, miten kaukana minuun liitettyt lisänimet tästä hetkestä ovat. Miten kaukana on se onnesta hihkuva mini-Neumann Kalannin urheilutalon backstagella. NHL-tähteydestä unelmoinut pipolätjän pelaaja rivitalojen pihalla. Rokkitähtiunelmaansa todeksi elänyt mies Jon Bon Jovin mikrofonei kädessään Olympiastadionilla. Miten kau-

kana kaikki tuntuukin nyt olevan – lapsuuden merenrantakaupungin kesäkuhina, 15-vuotiaan uhmakkuus lukion rehtorin puheilla, kaikki.

Kesällä 2021 tunnen 30 vuotta vaivalla asettelemieni domino-nappuloiden olevan kaatumassa, ja se pelottaa ihan järjettömästi. Ne huojuvat jo silminnähden tässä Espanjan valheellisen leppeässä aamutuulella. Elän unelmaani, minä hyväosainen surkimus. Moni maksaisi tästä mitä vain. Nyt vain ei tunnu tepsivän se mantra, jolla olen ajanut itseäni vuosikymmenten verran: *Turpa kiinni ja töihin siitä!*

Olen elänyt julkisuudessa 15-vuotiaasta saakka. Antanut lukematomia haastatteluja ja avannut elämäni. Tullut niin tutuksi, että kansalaiset kaikkialla uskovat minulle herkimpiä salaisuuksiaan. Miksi en ole itse uskaltanut puhua kuitenkaan juuri näistä kaikkein kipeimmistä asioistani aikaisemmin? Nytkö suvussa siirtynyt puhumattomuuden lasku lankeaa maksuun koko urani kustannuksella?

Työt odottavat, enkä minä myöhästy töistä koskaan. En nytkään, vaikka rintalastan alla roihuaa. Teen sen, minkä osaan pitkällä rutii-nilla. Pakkaan myllertävät mietteet lokeroon ja tungen piiloon. Toivon poltteen laantuvan, sammuvan itsekseen näkymättömiin. Samalla tunnen jollakin uudella tavalla, ettei tällä kertaa käykään niin.

Hotellin hississä merkillinen muodonmuutos tapahtuu jälleen kerran. Siihen sentään voi aina luottaa. Viiden kerroksenvälin aikana Uudenkaupungin Clark Kent repäisee arkitamineiden alta esiin t-paidan ja tutut hopeakorut.

Tarkistan kampauksen, istahdan nuotion loimotukseen ja luen muistiinpanot vielä kerran. Sitten etsiydyn turvaan, kameran tuttuun, punaiseen valoon. Yleisö saa mitä haluaa, ja minä saan hetken rauhan.

Prologi, Ani

Pyyntö kirjoittaa Sami Kurosen elämäkerta huimasi minua. Vaikka työskentelemmekin Samin kanssa samalla alalla, emme olleet koskaan tavanneet – en ollut edes nähnyt ainuttakaan jaksoa *Temptation Island* -sarjasta, josta Sami on monille kaikkein tutuin. Tietysti minulla oli Samista mielikuvani, koska harva Suomessa ei ole koskaan kuullut hänestä. Tiesin hänen valtavan suosionsa juontajana ja meemihahmona, ja että hän saa kaveripiirissäni aikaan äärimmäisiä reaktioita: yksi puhkesi kirkumaan keskellä katua, kun mainitsin miehen nimen, toinen punastui ja alkoi puhallella kuumissaan. Tunnelma tuntui sähköistyvän pelkästä ajatuksesta, ja halusin tietää miksi.

Minua kiehtoi ihminen, joka on elänyt 35 vuotta julkisuudessa yhtä aikaa niin monelle tuttuna ja samalla erittäin yksityisenä henkilönä. Mietin, mitä kolme vuosikymmentä katseiden kohteena tekee ihmisen mielelle, ja minkälainen Sami on silloin, kun kamerat eivät ole päällä. Samalla minua kuitenkin mietitytti se, miten toisen ihmisen elämän tähänastiset käänneet voisi mitenkään saada taltioitua kansiin. Miten tavoittaisin Samin mielenmaisemasta ne olennaisimmat asiat?

Tavatessamme ensimmäistä kertaa Samin kotona Vantaan Rajakylässä, olimme molemmat vähän hämillämme. Alkamassa oli erikoinen urakka, jonka aikana kahdesta ventovieraasta tulisi tuttuja tavalla, joka on harvinaista jopa läheisissä ystävyysuhteissa. Tiesimme joutuvamme perkaamaan tarkoin myös niitä elämänalueita, joita kukin meistä mieluiten piilottelisi itseltäänkin. Sami ei halunnut taskulämmentä keuhkirjaa, vaan kokonaisen, inhimillisen elämäntarinan, jossa kuuluisi keski-ikään varttuneen ihmisen elämäkokemus virheineen ja havahtumisineen. Se oli minullekin ainut mielekäs tapa lähestyä tehtävää.

Kohtasin ikäiseni miehen, jonka herkkyyks ja avoimuus yllätti. Lisäksi vastassani oli sellaista lempeyttä ja huomaavaisuutta, joka ei millään tavalla ole itsestäänselvyys teräviä kyynärpäitä ja egoilua sisältävällä media-alallamme. Samista puuttuivat helpotukseksi kaikki starailijan elkeet. Hänen kiltteydessään ei maistunut laskelmointi, vaan vilpitön halu kuulla ja tulla kuulluksi. Kun kävi vielä ilmi, että Sami rakastaa täsmällisyyttä yhtä paljon kuin minäkin, tiesin meidän onnistuvan yhteistyössämme. Ja niin intensiiviset syvähaastattelumme alkoivat – joka kerta minuutilleen sovitulla kellonlyömällä.

Häkellyin matkan varrella tehtävämme intiimistä luonteesta. Lupautuessani kirjoittamaan toisen ihmisen tähänastisen elämäntarinan osasin toki ennakoida että kaikenlaisia tunteita tulisi nousemaan pintaan. Samalla vasta sukeltaessamme yhä syvemmälle aloin hahmottaa, miten herkkävireinen tehtävä olisikaan. Välillemme syntyi nopeasti luottamus ja toveruus, joka mahdollisti elämän merkillisyyksien pohdiskelun. Sami kertoi ja minä kyselin, mutta samaan aikaan kävin väistämättä läpi omaakin elämäni. Usein nauroimme elämän erikoisia käänteitä ja toisinaan itkimmekin molemmille tuttuja tuskia. Kohtasin Samissa ihmisen, jonka haavat ja vahvuudet tuntuvat monilta osin myös oman ihoni alla.

Sain kirjaa tehdessäni keskustella myös monen Samin läheisen kanssa. Moni heistä kuvaili Samia minulle samankaltaisin sanoin: kiltti, kohtelias, hyväkäytöksinen, rauhallinen. Minä halusin tietää senkin, mitä näiden ominaisuuksien taakse mahdollisesti kätkeytyisi. Käsittelimme Samin kanssa sellaisia kivuliaita ja herkkiä elämänvaiheita, joista hän on vaiennut pitkään jopa läheisilleen. Keskustelimme esimerkiksi sellaisesta kiltteydestä, joka syntyy kipujen kautta, hyläytyksi tulemisen pelosta. Konfliktikammosta, joka rakentuu epävarmuudesta. Reiluuden ja avoimuuden nimissä tarjosimme suunnuolon myös kaikkein vaikeimpien tilanteiden toisille osapuolille. Ihailen suuresti Samin rohkeutta antautua sellaiseen läpivalaisuun. Arvostan kovasti Samin ja hänen lähipiirinsä minulle tämän kirjaprojektin aikana osoittamaa luottamusta.

Jaamme Samin kanssa toiveen, että kipeistäkin asioista avoimesti puhumalla rohkeus solmujen avaamiseen säteilee myös ympäristöön. Meillä kullakin on pehmeät paikkamme.

Halusimme sivuille mukaan myös iloa, naurua, absurdeja käännteitä ja seikkailuja, sillä valtavasti niitäkin kuuluu Samin tarinaan. Vain pilkahdus näistä yksityisen elämän eri sävyistä välittyy mikrofonien ja kameroiden kautta suurelle yleisölle. Ilman muuta mukaan tarttui myös paljon yhteisen alamme kulissientakaista elämää. Työ on ollut jättimäisessä roolissa Samin elämässä, ja hänen elämänsä vuosikymmenet myös kulkevat kutkuttavasti käsi kädessä media-alan kiinnostavimpien aikakausien kanssa.

Nyt, tervetuloa tutustumaan Sami Kuroseen niin kuin minä olen saanut yhteisen taipaleemme varrella tutustua – kahden kesken.

1974–1984

Mäskiä seinille

Samana vuonna, kun Urho Kaleva Kekkonen luotsaamassa Suomessa pelattiin jääkiekon MM-kisat, Marilyn riisui jumpperinsa Juicen hitissä ja tiekohtaiset nopeusrajoitukset astuivat voimaan, synnyin minä, Sami Mikael Kuronen.

Jos mummo olisi saanut päättää, nimeni olisi Ilpo, mutta isä fanitti edelliskeväänä auto-onnettomuudessa 24-vuotiaana kuollutta laulajatahteä, Sammy Babitzinia. Laskujeni mukaan olen saanut alkuni epäilyttävän täydellisesti juuri nimikaimani menehtymisen aikoihin.

Syntymäni aikaan ne mediat, joista tulisi myöhemmin oman työurani näyttämöitä, olivat Suomessa vielä melko nuoria. Ensimmäinen televisio-ohjelma oli nähty alle 20 vuotta aikaisemmin. Vanhempieni lapsuudessa televisio ei vielä ollut millään lailla arkinen ja yleinen laite olkkarin nurkassa. Televisiolupia oli vielä 10 vuotta ennen minun syntymäänikin Suomessa vasta puolella miljoonalla kansalaisella.¹

Koko lapsuuteni ajan ihmiset katselivat olohuoneissaan tuntuvasti suppeampaa ohjelmatarjontaa, kuin nykyisessä yltäkylläisyydessä kaukosäätimiä painelevat kansalaiset. Väritkin tv-lähetysiin saatiin monissa kodeissa vasta, kun olin kouluikäinen. Kaupallinen radiotoiminta käynnistyi 11-vuotispäivieni aikaan, vuonna 1985.

Vanhempani varttuivat samassa Pohjois-Karjalan Haukivaaran kylässä lähellä itärajaa. Tulevalla isälläni, Kyöstillä, oli nuoruuden menohaluissaan käytössä vain potkukelkka, joten rakkauden piti löytyä potkuttelumatkan sisältä. Helinä löytyikin, ja lempi leimahti.

Muutaman vuoden kotiseudulla seurusteltuaan nuori pari haikaili suurempiin ympyröihin. Huhu kertoi, että Vakka-Suomen merimaisemissa hiljattain toimintansa aloittanut Uudenkaupungin autotehdas työllistäisi valtavan määrän väkeä. Kasvava teollisuus lupaili varmaa leipää ja vakaita vuosia työtä pelkäämättömille parikymppisille. Isä

lähti ensin. Äiti reissasi muutaman vuoden kuluttua täysi-ikäistyttyään perässä.

Äiti ja isä alkoivat rakentaa uutta elämäänsä vieraan murteen ympäröimänä vastakkaisella reunalla Suomea. Ilomantsissa avio-
liittoon vihitty pari haaveili lapsesta pari pitkää vuotta. Perinteisiin panostettiin: aviovuoteen alle sujautettiin kirves sillä ajatuksella, että kaivattu esikoinen olisi poika.

Äidin odotusaika sujui ajan hengen mukaisesti töiden merkeissä. Hän tarkkaili autotehtaalla laatua. Isä toimi koeajajana. Kun laskettu aikani sitten tammikuun puolivälissä vuonna 1974 koitti, halusin vielä – jo tuolloin luonteeni mukaisesti – jahkailla vatsassa viikon yliaikaa.

Synnytys oli kuulemma rankka ja pitkä. Äiti muistelee olleensa valtavaa vauvaa ulos puskiessaan aivan uuvuksissa ja nukahdelleensa supistusten välisten minuuttien aikana. Isä, joka ajalle vielä varsin epätyypillisesti oli mukana synnytyksessä, lähti välillä käymään kotona, kun varsinainen toiminta ei ottanut alkaakseen.

Kun viimein 21.1. löysin reittini maailmaan, äiti tunnisti minut, jättiläisesikoisensa, helposti vauvahuoneen rimpuloitten joukosta. Halusin kai erottua joukosta jo kapaloikäisenä.

Isä tunsu ylpeyttä, että oli saanut jotakin tällaista aikaan. Hän juhlisti esikoispoikaansa keittämällä pienessä, Pasklahden rannassa sijaitsevassa kodissamme varpajaisporukalle pontikat. Kun keitos ei valmistunut riittävän ripeästi, isä päätti lämmittää lasista mäskiastiaa hellan päällä. Astian räjähdyksestä ja viiden kilon mäskisatsin sinkoutumisesta seinille riitti siivoamista niiksi muutamaksi päiväksi, jotka isä odotti tuoreen perheensä kotiutumista sairaalasta.

Pasklahti tunnetaan nykyisin houkuttelevammin Kaupunginlahtena. Vanha liikanimi johtui sameasta vedestä. Se sisälsi lähialueen asuintalojen ja teollisuuden jätettä.

70-luku ei ollut helppoa aikaa tuoreille äideille. Äidillääni oli lomaa kuukausi ennen ja kaksi kuukautta jälkeen minun syntymäni. Tehtaan ovet aukenivat heti kevättalven hankien aikaan, ja naapurin vanha

mummo huolehti minusta sen puolen tunnin ajan, joka työvuorojen vaihtoon vuorotyötä tekeviltä vanhemmilta kului.

Isä aloitti syntymäni aikoihin autoteknikon opinnot. Hän paiski pitkää päivää ja alkoi tehdä koulutehtäviä, kun oli saanut minut nukkumaan. Kotityöt jäivät ajalle tyypilliseen tapaan äidille. Äiti ei kuumenna apuja isältä pyydellytkään. Oman ikäluokkansa naisten tapaan hän tiesi saavansa parempaa jälkeä, kun itse teki. Äiti kulki koko ajan virkkuu tai ompelus käsissään tehden minulle vaatteita.

Rivitalon kakarat

Kolme vuotta myöhemmin vanhemmat hommasivat minulle seuraa. Pikkuveljeni Pasi syntyi kesäkuussa -77. Pian nelihenkiseksi kasvanut perheemme tarvitsi enemmän elintilaa. Sitä löytyi punaisesta rivitalosta, joka oli niihin aikoihin hieno ja uusi. Jos saman talon ohi ajaa nykyisin, näkee juuri sellaisen 70-luvun tasakattoisen kenkälaatikon, joita tuon ajan voimakkaasti kehittyvä yhteiskunta rakennutti pilvin pimein eri paikkakunnille.

Nyt vanhemmilla oli oma makuukammarinsa, ja meillä Pasin kanssa yhteinen huone. Nukuimme oranssissa kerrossängyssä, jonka päätyyn liimailimme tarroja. Sänkyni yläpuolella seinässä komeili kelpo uusi-kaupunkilaiseen tyyliin Saab-viiri ja myöhemmin koulun lukujärjestys.

Uudesta rivitalokodistamme oli skandinaavinen vähäeleisyys kaukana. Sisustuksessa suosittiin isoja, oransseja kukkia ja tummanruskeita tai keltaisia koristeita. Eteisen valtava arkkupakastinkin loimotti oranssina.

Saab 900, Saab 99, Saab 96. Joku Lada, yksi Mersu ja Volvo välissä. Rivitalopihapiirimme parkkipaikka oli Uusikaupunki pienoiskoossa. Meistä pihapiirin valkoisten ja punaisten rivitalojen kakaroista tuli tiivis yhteisö, jonka kanssa oltiin milloin samaa hilpeää pelijengiä, milloin toisiamme kyräillen sotajalalla. Ennen kaikkea meistä muodostui toistensa tekemisiä vakoilevia joukkoja. Hiippailimme karvaiset hantälakit tai Solifer-pipot päissämme iltahämärissä taskulamput tanassa pihapiirin pusikoissa, tai pelasimme kymmentä tikkua laudalla, rosvoa ja poliisia tai kirkonrottaa.

Koulunpihan leikkeihin kuuluivat ruudun ja narun hyppääminen ja kuulien heittäminen, sekä tietysti tyttöjen härnäily.

Minun tukkamallini oli samasta sapluunasta kuin kaikkien muidenkin: patatukka *Seitsemän veljeksien* tyyliin. Välillä vedin vedellä ja kammalla otsalle Elvis-heiton.

Parkkipaikoilla vakiohuveihimme kuului autojen sivuikkunoista sisään tiiraileminen. Päätelimme mittaristoista, kuinka lujaa autot kulkisivat. Autot, joiden mittareissa huippulukemiksi oli merkitty 220 tai 240, aiheuttivat ihailua ja kunnioitusta. Ajattelimme luvun tarkoittavan sitä, kuinka nopeasti autolla oikeasti pystyy ajamaan.

Curling-vanhemmuudesta ei ollut lapsuudessani tietoakaan. Kiipeilimme, hypimme ja kohelsimme ilman pehmusteita, turvavöitä tai kypäriä. Välillä pyyhimme pahimmat veritahrat nenänpielestä tai polvista ja jatkoimme eteenpäin.

Talvisin jokaiseen lähitienoon vähänkään isompaan mäkeen rakennettiin hyppymäkiä, joihin painuimme oransseilla, täysin holtittomilla minisuksilla hemmetinmoisia leiskautuksia hyppien. Jokainen leikki piti selostaa. Niihin aikoihin televisio-ohjelmat saattoi valita kahdelta kanavalta. Jokainen näki kotinsa pikkuruisesta ja pulleasta televisiosta samat urheilukilpailut, joiden sankarit siirtyivät sujuvasti pihaleikkeihin. Hyppyvuorossa oli milloin Jari Puikkonen, milloin Masa-hiiri, mäkipotka Matti Nykänen. Jotkut heistä tulisin urani varrella kohtaamaan mitä kirjavimmissa käänteissä, mutta siitähän en tuolloin tiennyt vielä yhtikäs mitään.

Pihalätkäpeleissä heiluimme pimenevässä illoissa itseämme paljon pidempien Koho-mailojen kanssa. Olin pipoilla rajatussa maalissani milloin Hannu Kamppuri, milloin Jarmo Myllys tai punakoneen maalivahti Vladislav Tretjak, lapikkaat jalassa. Sitten kiersimme pimpottamassa taloyhtiön jokaista ovikelloa ja kättämässä aikuisia ostamaan 1–2 markalla matseihin pääsylippuja. Tietynlainen bisnesajattelu ja tapahtumajärjestäjän luonne oli minussa jo versollaan. Aina muutama aikuinen heltyikin hetkeksi kotikutoisen kenttämme laitaan peliä katselemaan.

Lumien sulettua pihaleikit jatkuivat hiekkalaatikkoon rakennettujen mäkihyppytorniin muodossa. Eriväriset mäkihyppääjäaukkelilelut laskivat metalliset sukset tanassa, ja pisimmälle laskeneen lähettäjä keräsi kaiken kunnian. Neppisautot kurvailivat hiekalla.

Alkukesän ykköstapahtuma, Kaupunginlahden rantaan myyntikoujuja tuova Merefesti toi sutinaa kaupunkiin. Posauttelimme pikkukii-

nareilla ja papattimatoilla muovisia sotilaita ilmaan. Parhaimpia olivat isot, pyöreät, styroksilla ympäröidyt ”tykärit”, vaikei pikkujätkillä ollut varaa ostaa niitä montaa kerrallaan.

Turvallisuuden kanssa ei ollut niin justinsa noihin aikoihin. Ehdin parikymppiseksi, ennen kuin räjähteitä alettiin Suomessa suitsia. Suojalaseista tuli pakollisia vasta siitä kymmenen vuotta myöhemmin. Tämän päivän turvastandardeista käsin on ihme, että minun sukupolvestani on yhtään pikkujannua enää elossa ja silmät ja suurin piirtein kaikki kymmenen sormeakin paikallaan.

Keskiviikkoisin, *Aku Ankka* -päivinä, sudin koulusta äkkiä fillarilla kotiin meetvurstilla päällystetyn ranskanleivän ja kaakaon äärelle lukemaan. Jääkaapista löytyi myös välipalojen ykkönen, suklaavanukas Jacky-makupala. Olin jo lapsena tarkka. Kelpuutin ehdottomasti vain sini- tai ruskeapurkkista lajia.

Tehdaskaupunki rannalla

Uusikaupunki oli ihana paikka kasvaa, taatusti yksi maailman upeimmista kaupungeista. Sen rannoilta avautuu Saaristomerta silmäkantamattomiin. Minä en osannut asuinpaikkani ainutlaatuisuutta lapsena juuri ihmetellä. Santtion venesatamassa sentään kävimme heittämässä virveliä tai istumassa mato-ongella.

Muutaman kilometrin päässä, Vohdensaarella, ”makitsun” eli 1960-luvulla merestä padotun makeanveden altaan sulkuporteilla kalan saanti oli takuuvarmaa: kun portti nousi, kalat kuhisivat meriveden ja makean veden sekoituessa. Kun pyöräilin kalareissuilta kotiin, fillarin käyräsarvista roikkui usein muovikasseja täynnä kalaa. Makean veden altaan puolella oli myös hyvät kalliot, joilta hypimme kaverien kanssa veteen.

Meren läheisyys tarkoitti sitä, että Uudenkaupungin väkiluku kasvoi aina kesäisin reippaasti. Pakkahuoneen seutu vierasvenesatamineen täyttyi veneilijöistä ja turisteista, ja herätti uinuvan pikkukaupungin eloon. Pakkahuoneeltahan saa edelleen maailman maukkaimmat munkit. Kaupunginlahden ympäristö, makasiinit ja sittemmin maan tasalle palanut Kaivohuone ja yökerho Kirsta olivat meidän nuorten keskuspaikkoja.

Pikkukaupungin elämänrytmiin vaikutti eniten Uudenkaupungin autotehdas, jossa minunkin molemmat vanhempani työskentelivät. Se oli kokonainen oma valtakuntansa, jonka tapahtumat vaikuttivat kaikkiin ja kaikkeen, hyvässä ja pahassa. Paikkakunta eli ja hengitti tehtaan ja sen kaupankäynnin tahtiin. Jos tehtaalla lomautettiin, sen huomasi koko kaupungissa. Jos pyyhki hyvin, riitti menestyksen pelimerkkejä paikallisille palveluntarjoajille. Herkälle alalle heijastui nopeasti kaikki, mitä maailmalla tapahtuu. Vanhempieni työurien alkuaikoina autotehdas oli kuitenkin niin varma työpaikka kuin olla saattoi.

Kun joskus pääsin vanhempien mukana sisään tehtaan suurista porteista, iso tehdas näytti reilun metrin korkeudesta katseltuna jättimäiseltä. Tuliteriä autoja kulki hihnalla ja robotit hoitivat tehtäviään. Kahvihuoneessa hihittelin tyttökalenterin tisseille.

Farkut verkkarihousuun

Vietin lapsuuteni kaikki kesät vanhempieni synnyinseudulla Pohjois-Karjalan Haukivaarassa, samassa pienessä kylässä ja pihapiirissä, josta Kyösti-isä oli ponnistanut elämäänsä. Pikkuveli Pasikin kulki välillä mukana. Silloin keltaisen Mersun takapenkillä kävi kahdeksan tunnin ajomatkan aikana nujakka. Ensimmäiseen seitsemään vuoteen takapenkillä ei ollut edes turvavöitä erottamassa meitä.

Toisinaan ukki ja mummo matkasivat junalla Uuteenkaupunkiin hakemaan meitä. Pitkä junamatkakin tuntui suurelta kesäseikkailulta.

Minä matkasin maalaismaisemiin silloinkin, kun muu perhe jäi kaupunkiin. Viihdyin isän puolen isovanhempien luona aina kokonaiset pitkät, ihanat kesät. Kun Suvivirsi vihdoin kevään päätteeksi taas raikasi luokkahuoneissa, oli suunta heti selvillä: vaaramaisemaan karhujen ja karjalanpiirakoiden maille.

Hanna-mummo pukeutui kietaisumekkkoon ja esiliinaan. Hän tarjoi vatruskat, lihakukot, sultsinat ja ne ainoat oikeat piirakat tietysti. Mummolta opin myös elämän perusasiat: ihmisten kohtaamisen, toisten huomioimisen, kunnioituksen ja muut käyttäytymissäännöt. Hänellä oli kasvatuksessani varmaan vanhempianikin suurempi merkitys.

Nyt yli ysikymppinen teräsnainen on minulle monella tavalla esikuva. Hänen luonteestaan kertoo se, että yhä edelleen hän hoitelee arkensa asiat itseksensä. Kotona kävi apulainenkin yrittämässä, mutta mummo koki kummalliseksi istua katselemassa toisen tiskaamista, kun voisi sen itsekin tehdä. Niin menee varmasti viimeiseen saakka.

Elämä Haukivaarassa oli lapsuudessani aika askeettista. Vedet kannettiin kaivosta. Oli pellossa perunaa ja mansikkamaalla marjoja. Olipa isovanhemmilla ensimmäisinä lapsuusvuosinani pihan navetassa pieni lypsykarjakin, ja pitkät heinäpellot, joita ukki hoiteli traktorillaan. Minäkin sain toisinaan olla heinätalkoissa apuna.

Ukilla oli jos minkä sortin työ- ja tarvekaluja. Olin ukin poika, pikku perskärpänen, aina seurailemassa hänen hommiaan. Harmaissa työmiehen housuissaan ja henkseleissään puuhaileva ukki oli tosi kätevä käsistään. Rauhallinen, lapsirakas, skarppi ja jämpti mies. Hän luki minulle joka ilta *Vaahteramäen Eemeliä*. Päivällä sitten yritimme veistää puuvajassa kirjasta tuttuja pikku-ukkoja. Noihin aikoihin mitään ei kysytty kasvottomalta Googlelta, vaan kaikkietäväältä ukilta.

Mummolassa harrastimme serkkujen ja isän nuorimman veljen Hannun kanssa syömiskilpailuja. Kisasimme, kuka vetää ruiskuoreen tehtyjä, riisitäytteisiä ja voilla valeltuja sultsinoita eniten. Ahdoimme niitä tuhteja pötkylöitä viimeiseen pisaraan ja sellaiseen ähkyyn asti, ettei pariin tuntiin ollut mahdollista liikkua mihinkään.

Noihin aikoihin saattoi syödä mitä vain määriä ilman minkäänlaisia pysyviä seuraamuksia. Kaikki sisään otettu energia paloi juoksentellessa pihamaalla moneen otteeseen. Muistan, miten melkein päivälleen 30 vuotta täyttäessäni kuului vain humahdus, kun syödyt makkaraperunat alkoivat tarttua yhtäkkiä tiukalla pihtiotteella kylkiin.

Mummolassa ei ollut turhan tiukkoja sääntöjä. Sain ajella ukin pap-pamopolla alaikäisenä Varpojärven rantaan uimaan. Tummavetisen järven aalloissa uin itseni uimamaisteriksikin.

Lapsuuden kesät tuntuivat kestävän ikuisesti. Pihapiirin pikkusauna lämpesi muutaman kerran viikossa. Se oli minun ja ukin yhteinen juttu. Sodan käynyt mies ei paljoa niistä ajoista puhellut, mutta kun kyselin pikkupojan uteliaisuudella joskus hänen kehonsa arvista, hän vastaili vähäsanaisesti.

Mummoni Hanna Kuronen muistaa lapsuuden kesiä näin:

Olisiko Sami ollut ensimmäistä kertaa tullessaan kaksivuotias, koska kuitenkin jo käveli ja puhui. Ennen kouluikää ne kesät menivät niin, että Sami tuli ensin ja oli niin pitkään, että isä ja äiti tulivat lomalle ja sitten yhdessä läksivät pois. Ja kouluiässä heti kou-

lun loputtua ukki haki, kun minä olin lomittamassa siinä samalla kylällä.

Kerran Sami oli pistänyt sellaisen metakan autossa, että ”minä jään ukin ja mummon luokse, minä en lähde kotiin!” Isänsä mietti jo, että pitääkö lähteä takaisin kääntymään. Sami huusi autossa ja minä itkin kotona. Hirmuisen ikävä tuli, kun Sami läksi pois, kun tuntui että kaikki oli ihan tyhjää. Kertaakaan Sami ei maininnut kesän aikana, että kotiin lähtisi.

Sitä minä olen ihmetellyt, että minkälainen Sami oli, kun niin yksinkertaisissa oloissa viihtyi. Kun sai nukkua aamusella. Kukaan ei herätellyt, että pitää päivähoitoon lähteä.

Muistan, miten kerran pidettiin kissanristiäisiä. Laitettiin kellarisiin sauna. Minä rupesin kaakkua vispoomaan ja Sami oli aina jos ei ukin hännässä niin minun ympärillä. Sami kyseli, että ”mitä sä mummo teet?” ja minä sanoin että aloin kaakun paistoon. Sami kysyi ”onko meillä mitkä juhlat?” Minä vain siihen sanoin, että ”on kissanristiäiset”, kun meillä se kissanpentu oli. Sami otti sen niin tosissaan. Kutsui toisetkin illaksi kissanristiäisiin. Kissa vietiin kellarisaunaan ja suihkun alla pidettiin. Sami pyyhkeessä kantoi sen määrän kissanpennun sohvalle ja kuivatteli sitä. Nimeksi tuli Nikke Nokkela.

Sami oli niin luonnonlaps että sopeutui kaikkeen. Paljain jaloin juoksi ulkona ja navetalla. Kerran iltalypsyllä, kun meillä oli 3–4 lehmää eikä koneita ollut, Sami tuli sinne ja kysyi, että ”minkälaista se on se lehmän maito?” Sanoin, että menee sisään, on se ukki siellä. Antaa kupin. Minä muutaman kerran vetäsin siihen. Harva kaupunkilaispoika suoraan lehmän tissistä maitoa juopi.

Ukki kun kesällä ulkona rakenteli, niin Sami keräs sahanpurua laatikon ja kukille kylvi unihiekkaa. Se oli niin halpaa se leikkiminen ja leikkitarpeet. Kerran ukki sanoi saunan jälkeen, että olisipa hän teologi, että olis osannut kaikkiin Samin kysymyksiin vastata. Mitä lienevät keskustelleet siellä.